

Z. Szabó László: A múltat idéző szépíró

Péchy Blankáról nehéz szólni, ha nem egyéniségének és személyiségének varázsát kell emlegetni, hanem csak életének egy szeletét kell megidézni. Mindig beleszól mindenbe: a szépíró munkájába a nyelvművelő, a színészébe az író, a nyelvművelőébe az emberért aggódó politikus, és végezetül mindegyikébe ez a Magyarországon élt, de ide mindenkor Európát álmodni és varázsolni szándékozó asszony, aki egész személyiségén hordozta európaiságát. Ez sugárzott arcának szépségén, mozgásának királynői kecsén, beszédének választékosságán és tisztaságán, amely tisztaságból elsősorban nem a csengő-bongó nyelvi muzsika volt a döntő, hanem a lélek tündöklő kulturáltsága.

Ezek az áthajlások jellemzik Péchy Blankát. Meggyőződésem szerint – gondolom – neki nem így vetődött föl a kérdés: író-e, színész-e, nyelvművelő-e, társadalmi ember-e. Sokkalta inkább úgy, hogy a megadott történelmi körülmények között kell létezni. De nem tétlenül, elálldogálva a történelemben, hanem bekapcsolódva játékaiba, figyelve törvényszerűségeit; s amit sikerül a pillanat érintetlenségében megragadni, azt meg is kell örökíteni úgy, ahogy lehet.

Az értéknek ez az emberséges megbecsülése elsősorban olyan magatartás vállalását és hitvallását jelzi, amely ma már erősen kiveszőben van. Péchy Blanka európaiságának, kultúratiszteleetének és emberszeretetének ez az igazi mértéke, erkölcsiségének ez az ismerve.

Regény című könyvében a valóság pontos ábrázolását tartotta a legfontosabbnak. A történet bonyolításában is az igazsághoz ragaszkodott. Ezt akkor is igyekezett közölni, ha az közölhetetlennek tűnt, minthogy az igazság kimondását a hatalom nem nagyon tűrte. Péchy Blanka ilyen esetekben is talált módot – olykor elhallgatással, máskor kerülő utak csalafintaságával –, hogy az igazságot kimondja. A szívósság jellemezte ez esetben is, mint általában minden cselekedetében. Az igazságot, ha az ellenkezőjéről nem tudták meggyőzni, nem volt hajlandó megtagadni. Végezetül ő győzött. Pontosabban nem is ő: *az igazsága!*

Így lett a valóságot legpontosabban visszaadó-tükröztető írók egyike. A szó igazi mestere.